

Dinsdag 30 mei 1916 – ochtendeditie

Parijs, 29 mei. Middagcommuniqué:

Aan het Engelse en Belgische front generlei verandering. Hevig geschutvuur.

Men schrijft ons van Belgische zijde:

In verschillende onzijdige landen, en bijzonder in Nederland en Zwitserland, laat men het gerucht rondgaan, dat de Belgische regering een georganiseerde actie op de openbare mening door de dagbladpers tracht uit te oefenen.

Dit gerucht mist elke grond. In werkelijkheid heeft de Belgische regering nooit een persbureau gehad. Zij bezit alleen een documentatiebureau, wat niet hetzelfde is. Dit bureau, dat heet: "Bureau documentaire belge (B. D. B.)" heeft zich altijd als gedragslijn gesteld, zoals overigens uit zijn uitgaven blijkt, om bij zijn taak steeds naar streng wetenschappelijke methode te werken.

Het is overigens onjuist, dat noch de bestuurder noch de medewerkers van dit bureau aan de redactie van enig blad verbonden zijn.

Het laatste wekelijks bulletin van de Belgische generale staf luidt: Gedurende de week van 20 tot 26 mei heerste grote bedrijvigheid op het front van het Belgische leger, vooral in het noorden en in het midden. In de streek ten oosten van Ramskapelle en Pervijze zijn hevige artilleriegevechten geleverd. Bij Diksmuide was de actie echter het levendigst. Op 22 en 23 mei wisselden verwoede gevechten met bommen en krachtige beschieting elkaar af. In de avond van 21 mei is een Duitse afdeling, die een van onze posten op de rechteroever van de IJzer ten zuiden van Diksmuide aanviel, door

ons infanterievuur teruggeslagen. Onze artillerie heeft meermalen een vernietigend vuur op de Duitse werken om Diksmuide gericht.

In de avond van 26 mei heeft ten westen van Nieuwpoort een Belgisch vlieger een Duits vliegtuig neergeschoten, dat in zee viel; de inzittenden zijn verdronken, het vliegtuig kon naar het strand worden gebracht.

Bijgestaan door Franse en Engelse eskaders hebben onze vliegers tochten ondernomen tegen vijandelijke vliegloodsen en vliegterreinen.

Men schrijft ons uit Koewacht:

De Duitsers maken het de Belgen aan de grens hoe langer hoe moeilijker. Eerst werd een elektrische grensdraad aangelegd, om het verkeer met Nederland te beletten, later werd op 50 meter afstand een tweede draad gespannen, om de Belgen geen gelegenheid te geven met de Nederlanders te spreken, nu zijn ze bezig op alle wegen, die naar de grens leiden, en voor alle huizen, die in de nabijheid van de grens staan, een 2 meter hoog schutsel te plaatsen, zo dicht, dat niemand er kan doorkijken. Die schutsels zijn gemaakt van gevlochten roggestro, zeer netjes afgewerkt en zo dicht als de zitting van een stoel. Daardoor wordt het de Belgen belet van ver een blik te werpen of met de hand te wuiven naar bloedverwanten, vrienden en kennissen, die aan de andere zijde van de grens staan.

De Vlaamsche Gedachte, het op ongeregelde tijden verschijnende tijdschriftje, dat door Leo Picard wordt uitgegeven, bevat een artikel: België en Holland geheten, waarvan de bedoeling als volgt wordt omschreven:

Het is de taak van de flaminganten niet de Hollanders attent te maken op de gevaren, die hun van Belgische zijde zouden kunnen

bedreigen. De Hollanders zelf moeten maar leren de realiteit te zien zoals ze is en te heten met de juiste naam. Doch elke zaak van buitenlandse politiek heeft ook een binnenlandse zijde. In het hier volgende artikel worden de Hollands-Belgische verhoudingen slechts besproken als factor in de binnenlandse Belgische politiek, vooral met betrekking tot de Vlaamse idealen.

De schrijver beschouwt dan eerst de Belgische geest:

De Franse publicist Jules de Gaultier heeft voor enige jaren een nieuw woord gegeven aan een oude, eeuwige ziekte van de geest. Naar de naam van Flaubert's romanheldin heeft hij Bovaristen geheten hen die zich voorstellen geheel anders te zijn dan de natuur hen gemaakt heeft. Zo zou er in deze tijd stellig kunnen gesproken worden van een Belgisch nationaal bovarisme. In regeringskringen inderdaad kunnen velen sinds lang hun gedachten, opinies en plannen aan de kleine staat niet meer aanpassen, zij zijn besmet door de ideeën der nationalistes onder de grote buurvolkeren.

Vervolgens heeft Picard het over de anti-Hollandse stemming in België en over het Scheldevraagstuk: verder over de expansiezucht van België, "het dichtst bevolkte land van Europa." Aan het slot van het artikel in De Vlaamsche Gedachte is het volgende ontleend:

Naar wij gezien hebben maakt de economie van België, zoals die in de laatste jaren werd gevoerd, steeds het uitbreiden van afzetgebied voor massa-artikelen noodzakelijk.

Wanneer nu de grote mogendheden aldoor bredere en beter afgetekende invloedssferen voor de eigen economie gaan scheppen, wat waarschijnlijk zal gebeuren, dan zal de tot nu toe gevolgde manier van huishouden in de Belgische staat slechts kunnen

behouden blijven dank zij te verkrijgen gunsten van één van die grote mogendheden.

Die gunsten zijn vooral van Engeland te verwachten.

Doch het is ondenkbaar, dat Engeland geen wederdienst zou eisen, vermits het die toch best kan gebruiken. Inderdaad, hoe de oorlog ook verder mag aflopen, Duitsland zal toch een macht blijven, waarmee Engeland rekening moet houden. Het beste middel voor Engeland om zijn tegenstrever in macht te overtreffen ware een voorpost op het vasteland, vlak tegenover zijn eigen kusten, in Noord- en Zuid-Nederland.

De Belgische regerende kringen, in ruil van “débouchés” en ook wellicht uit haat tegen Duitsland, zouden zich niet verzetten en Holland zou kunnen gedwongen worden in naam der humaniteit, in schijn “om het arme België te redden”.

Verder moet men bedenken, dat de oorlog slechts één der middelen van de politiek is en de vrede, die de oorlog besluit, geen onveranderlijke toestanden schept.

Door “een doortochtrecht voor oorlogsschepen onder alle omstandigheden voor België en zijn bondgenoten”, wat volgens de verklaringen van K. Huysmans aan de correspondent van “De Nieuwe Courant” een eis zou zijn, niet alleen van de Belgische regering, maar ook van de verbonden mogendheden, krijgt Engeland een eerste voet in het Hollandse, zowel als in het Belgische huis, die alvast de deur voor verder binnendringen opent.

Dit verdere doordringen is dan het werk voor de vreedestijd.

Moesten dergelijke schikkingen genomen worden, dan zou het vroeger politiek-economische systeem van België voorgoed gevestigd zijn.

Het Belgische land zou nog steeds meer geïndustrialiseerd worden en de fabrikanten van massa-artikelen, meestal uit het Walenland, zouden de overhand houden.

Het vreemde kapitaal zou nog overvloediger naar ons land toekomen en uit de lage lonen profijten trekken.

Juist die takken van nijverheid, die geen of weinig geschoolde krachten vereisen – fabricage van half afgewerkte artikelen – zouden aangemoedigd worden, wat voor de stand van onderwijs en ontwikkeling in ons land de allerergste gevolgen zou hebben.

De land- en tuinbouw, die in Vlaanderen nog zeer kunnen uitgebreid worden, zouden niet de nodige zorg kunnen genieten.

Het Vlaamse Antwerpen zou van de profijten van een groot deel van de Duitse transithandel beroofd worden, wat de Waalse industrie nooit ten volle zou kunnen vergoeden.

De grote nijverheid zou zich sterker dan ooit ontwikkelen, wat altijd voor gevolg heeft gehad; unificatie van het volksleven; in België dus versterking van de franciserende centra.

Het prestige van Holland bij onze Belgische regeerders zou nog verminderen en tegelijkertijd ook natuurlijk het prestige van de Nederlandse cultuur.

Eindelijk mag men gerust aannemen, dat dergelijke economische voordelen niet zullen toegekend worden, zonder dat er tegelijk militaire en politieke verplichtingen zullen opgelegd worden. Het

volkomen naleven van die verplichtingen – het enige middel om erger, nl. blijvende Engelse bezetting te voorkomen – zou ook weer sterkere wetten van uit het Brusselse centrum, sterkere unificatie vereisen.

Integendeel, wanneer er van al die “idealen” van sommige Belgen niets mocht komen, wanneer de expansielust enigszins zou moeten ingetoomd worden, dan is men voortaan wel aangewezen op een meer nationale politiek, wat het volk, en niet het minst de zo lang verongelijkte Vlamingen ten goede zou komen.

Elke flamingant hoopt natuurlijk ten zeerste, dat uit deze oorlog met het herstel van België niet de minste versterking van het verfranste systeem in de Belgische staat moge ontstaan.

De boven als mogelijk besproken schikkingen tussen de Entente en België zouden een dergelijke versterking stellig meebrengen.

De waarschijnlijkheid ervan vermindert tegelijk met hun efficaciteit voor Engeland, wanneer Holland volkomen soeverein en ongerept wil en kan blijven.

De onverzettelijke Hollandse wil om aan het status quo bellum in de Hollands-Belgische betrekkingen halstarrig vast te houden, vermeerderd dan ook de kansen op Vlaanderens herleving.

In De Vlaamsche Gedachte bespreekt N. N. de toestand van het Belgische middelbaar onderwijs in Nederland. Hij schrijft o.m.:

Toen enige weken geleden de dappere Vlaming, de heer L. Meert in de “Nieuwe Courant” de toestand van het Nederlands onderwijs uiteenzette in de Belgische school (middelbare afdeling) in Den Haag, werd druk over deze kwestie geschreven in Vrij België, Het Vaderland en de Nieuwe Courant.

Het schijnt ons echter, dat er geen nadruk genoeg is gelegd op de verantwoordelijkheid van de schandelijke toestand, waarin onze Vlaamse kinderen in Nederland verkeren en daarom is het o.i. onze plicht om dit grondig te onderzoeken.

Wij willen ons in dit artikel bepalen bij het middelbaar onderwijs, dat in België gegeven wordt in inrichtingen, genaamd athenea (moderne humaniora met 7 jarige cursus – H.B.S.; oude humaniora ook met 7 jarige cursus –gymnasium).

Door persoonlijk initiatief werden er aldus Belgische inrichtingen van middelbaar onderwijs ingesteld: te Amsterdam, Amersfoort, Den Haag, Middelburg en Rotterdam.

Wordt er de Belgische wet van 26 juni 1883 over het gebruik der Nederlandse taal toegepast? Voor zover wij ons inlichtingen hebben kunnen verschaffen – en dat ging in het geheel niet gemakkelijk – mag men volop beweren: neen.

De wet bepaalt, dat de leergangen van Nederlands, Duits en Engels uitsluitend in het Nederlands worden gegeven, totdat de leerlingen in staat zijn, die studie door middel van de taal zelf die men onderwijst, voort te zetten.

Enkele leergangen van het programma worden insgelijks in het Nederlands gegeven. Het getal der aldus gegeven leergangen zal tenminste twee zijn (art. 2).

Deze twee leergangen zijn in onze athenea: de geschiedenis en aardrijkskunde; de natuurlijke wetenschappen.

De vakwoorden der wis- en natuurkundige wetenschappen, alsook de andere vakken van het programma worden gelijktijdig in het Frans en in het Nederlands gegeven (art. 4).

Laat ons even nagaan, hoe de wet wordt toegepast in de vijf Belgische athenea in Holland.

Te Middelburg en Den Haag gebeurt bijna alles in het Frans, zoals het de heer L. Meert beschrijft voor de school op de koningin Emmakade in Den Haag. Geen der vakken door de wet aangeduid, worden er in het Nederlands gegeven.

Rotterdam is de naam van atheneum onwaardig, het is niet meer dan een lagere school. De leerkrachten bestaan uit twee dorpsonderwijzers en twee pastoors; de directeur Dr. Daniël was een zeer goede wetenschappelijke kracht, doch het comité heeft hem ontslag gegeven. Ook hier is alles Frans.

Amersfoort dient feitelijk voor de geïnterneerde militairen te Zeist en is gevestigd in de lokalen van de H. B. S. Men zou denken, dat hier toch alles in het Nederlands zou gebeuren, daar de kinderen, die er op school gaan, allen uit de volksklasse zijn: geenszins, ook hier is alles Frans. Is dat niet wraakroepend? En het leraarskorps. Het grootste gedeelte bestaat uit aalmoezeniers, geïnterneerde officieren en ... een cipier van de gevangenis van Hasselt, die er de handelswetenschappen moet onderwijzen!!!

Amsterdam was goed in het schooljaar 1914-15 waar de wet van 1883 werd gehandhaafd: het schooljaar 1915-16 zag dit helaas veranderen en ook daar is nu hetzelfde Franse gedoe als in Den Haag.

In 1914-15 werd het Engels en Duits onderwezen door Dr. René de Clercq, leraar aan het Koninklijk Atheneum te Gent bij middel van het Nederlands; hij gebruikte daarbij alle boeken, die op het Gentse atheneum op het programma staan.

In het begin van dit schooljaar werd de heer de Clercq smadelijk door het schoolcomité afgesteld en vervangen voor het Engels door een

juffrouw, voor het Duits door een zekere W. Timmermans. Beide talen worden nu bij middel van het Frans aangeleerd, dus tegen de wet.

De reken-, meet- en stelkunde, door een Antwerps ingenieur, de heer P. Thonet, in het Frans, doch de vakwoorden in het Nederlands, dus volgens de wet. Alleen de natuurwetenschappen worden in het Frans gegeven, in plaats van in het Nederlands. De tegenwoordige prefect Dr. V. Willem, een Franskiljon van het zuiverste water, werd in oktober 1915 van Sas van Gent naar Amsterdam geroepen om er als "Prefet de l'école belge", te fungeren. Dr. V. Willem was lector in de zoölogie aan de universiteit van Gent, een geleerd man, doch fel anti-Vlaams. Aan de Belgische school geeft hij, sinds ingenieur P. Thonet vertrok, onderwijs in de natuurlijke wetenschappen en in de stel-, reken- en meetkunde.

De fysica wordt onderwezen door een jongeling van een twintigtal jaar.

Geheel dit onderwijs wordt er nu in het Frans gegeven, dus tegen de wet. De Nederlandse vakwoorden worden niet meer gegeven.

De geschiedenis en aardrijkskunde werden in de schooltijd 1914-1915 in het Nederlands onderwezen voor de Walen, door Mr. J. Eggen, Priv. Doc. In de geschiedenis te Amsterdam, deze gebruikte de boeken, die op het programma van de Hollandse gymnasia voorkomen.

Mr. Eggen werd in 1915-1916 vervangen door bovengenoemde W. Timmermans en de letterkundige A. de Ridder. Alles gebeurt nu in het Frans. De heer de Ridder gebruikt voor de geschiedenis een lijvig boek dat thuishoort in de Lycee's in Frankrijk.

Nog eens, wordt hier het Frans gebruikt in strijd met de wet.

Het Nederlands wordt door enkele Nederlanders toch nog bij middel van dezer taal onderwezen. Het handelsonderwijs, tevens door de heer de Ridder gegeven, gebeurt in het Frans.

Dat is de treurige toestand van het schooljaar 1915-1916 aan de Belgische school te Amsterdam.

De schrijver in De Vlaamse Gedachte meent, dat aan deze toestand schuld hebben: in de eerste plaats de ouders der Vlaamse kinderen; in de tweede plaats de Belgische overheid; in de derde plaats de Nederlandse. Wat hij nader uiteenzet, Poulet, de Belgische minister van onderwijs, moet nu, zo meent de schrijver in de Vlaamse Gedachte, een commissie van onderzoek instellen, die verslag zal uitbrengen over de toestand van het Belgische leger en middelbaar onderwijs in Nederland.

Dinsdag 30 mei 1916 – avondeditie

Berlijn, 30 mei. Officieel: Onze vliegers hebben met waargenomen goede uitwerking gisteravond een smaldeel vijandelijke torpedojagers voor Oostende aangevallen.

Een Engelse tweedekker is na een luchtgevecht bij St.-Elooi gevallen en door artillerievuur vernietigd.